

PRAVA ISPITANIKA

prema

OPĆOJ UREDBI O ZAŠTITI PODATAKA I
ZAKONU O PROVEDBI OPĆE UREDBE O
ZAŠTITI PODATAKA

Rječnik osnovnih pojmova

Anonimizacija - postupak uklanjanja identifikacijskih informacija iz podataka kojim se osobni podaci pretvaraju u podatke koji ne mogu identificirati ispitanika. Anonimizirani podaci više nisu osobni podaci i tim podacima više nije moguće identificirati ispitanika direktno ili indirektno.

AZOP - Agencija za zaštitu osobnih podataka neovisno je nadzorno tijelo za zaštitu osobnih podataka na području Republike Hrvatske. Svaka država članica Unije, kao i Europska komisija, imaju neovisno tijelo koje nadzire sustav zaštite osobnih podataka. Neke, posebno federalno ustrojene poput Savezne Republike Njemačke, imaju neovisne nadzorne agencije u svakoj od federalnih jedinica.

EDPB - Europski odbor za zaštitu podataka koordinacijsko je i savjetodavno tijelo osnovano Općom uredbom o zaštiti podataka sa svrhom stručne koordinacije institucija Europske unije i nacionalnih nadzornih tijela pri interpretaciji i primjeni Opće uredbe. EDPB na svojim sjednicama usvaja smjernice i tumačenja Opće uredbe. Ovo tijelo zamjenjuje nekadašnju neformalnu Skupinu iz čl. 29. Direktive o zaštiti podataka čija su neobvezujuća mišljenja usmjeravala razumijevanje i praksu primjene Direktive.

EDPS - Europski nadzornik za zaštitu podataka je neovisni nadzornik zaštite osobnih podataka nadležan za kontrolu zaštite podataka u institucijama Europske unije.

Enkripcija – postupak šifriranja (kriptiranja) podataka složenim matematičkim postupkom kako bi se zaštitila sigurnost i povjerljivost podataka i komunikacije. Kriptirani podaci su nečitljivi trećim

stranama i značajno smanjuju mogućnost povrede prava i sloboda ispitanika.

Voditelj obrade koji kriptira osobne podatke u slučaju povrede osobnih podataka može značajno ublažiti svoju odgovornost zbog znatno smanjenog rizika za povredu prava i sloboda ispitanika.

Ispitanik - fizička osoba, pojedinac čiji se osobni podaci obrađuju nekom obradom osobnih podataka neovisno o njezinom ili njegovom porijeklu, dobi ili državljanstvu.

Izvršitelj obrade - pravna ili fizička osoba koja provodi radnje obrade osobnih podataka prema nalogu i za račun voditelja obrade osobnih podataka. Voditelji obrade često koriste izvršitelje kako bi smanjili troškove ili izbjegli investicije u vlastite sustave obrade, vrlo često na području računovodstvenih, telekomunikacijskih ili usluga kontaktne podrške (pozivni centri, računovodstveni uredi, zaštitarska poduzeća i sl.).

Konvencija 108 Vijeća Europe - Konvencija 108 Vijeća Europe za zaštitu osoba glede automatizirane obrade osobnih podataka iz 1981. prva je međunarodna konvencija koja uređuje pravo na zaštitu osobnih podataka. Pojmovi poput osobnog podatka, voditelja obrade i izvršitelja obrade, izvoza osobnih podataka itd. prvi put su definirani ovom Konvencijom.

Legitimni interes - jedna od pravnih osnova obrade osobnih podataka prema čl. 6. Opće uredbe o zaštiti podataka, a koja podrazumijeva procjenu utjecaja obrade osobnih podataka na prava i slobode ispitanika u odnosu na interese voditelja obrade. Primjer obrade temeljem legitimnog interesa je korištenje kontakt podataka kupaca od strane voditelja obrade kako bi im se ponudio novi proizvod ili usluga, pod uvjetom da korisnik ne prigovori takvoj obradi i zatraži od voditelja obrade prestanak obrade.

Osobni podatak - svi podaci koji se odnose na pojedinca čiji je identitet utvrđen ili se može utvrditi („ispitanik“). To su podaci koji direktno ili indirektno identificiraju pojedinca, kao što je ime i prezime, njegova dob, biometrijski i drugi zdravstveni i financijski podaci, podaci o njegovom obrazovanju, etničkoj i vjerskoj pripadnosti (tzv. posebne kategorije osobnih podataka), ali mogu biti i razni drugi podaci kao što su identifikacijski brojevi, lokacijski podaci, mrežni identifikatori ili čimbenici značajni za fizički, fiziološki, genetski, mentalni, ekonomski, kulturni ili socijalni identitet ispitanika.

Obrada osobnih podataka - postupak ili skup postupaka koji se obavljaju na osobnim podacima ili na skupovima osobnih podataka, bilo automatiziranim bilo neautomatiziranim sredstvima. Obrada može obuhvaćati niz radnji od prikupljanja, preko bilježenja i pohrane, organizacije i strukturiranja podataka, upotrebe, otkrivanja prijenosom, širenjem ili stavljanjem na raspolaganje pa i brisanja ili uništavanja podataka.

OUZP / GDPR - Opća uredba o zaštiti podataka (General Data Protection Regulation) je propis Europske unije kojim se na području Unije na ujednačen način reguliraju načela obrade osobnih podataka, prava ispitanika i obveze voditelja i izvršitelja obrade te ustrojstvo sustava zaštite osobnih podataka u procesnom i institucionalnom smislu. Uredba je europski propis po pravnoj snazi iznad nacionalnih zakona te u Republici Hrvatskoj zamjenjuje nekadašnji Zakon o zaštiti osobnih podataka. Uz OUZP, ustroj i djelokrug neovisnog nadzornog tijela u Republici Hrvatskoj uređen je Zakonom o provedbi Opće uredbe o zaštiti podataka (NN 42/2018).

Povelja Europske unije o temeljnim pravima - povelja Europske unije i sastavni dio Lisabonskog ugovora koji sadrži popis temeljnih ljudskih i građanskih prava koje Unija i države članice jamče pojedincima na području Unije.

Povreda osobnih podataka - povreda osobnih podataka jest povreda sigurnosti i povjerljivosti obrade osobnih podataka koja dovodi do slučajnog ili nezakonitog uništenja, gubitka, izmjene, neovlaštenog otkrivanja ili pristupa osobnim podacima. Neovlaštena obrada osobnih podataka u svrhu različitu od one u koju su prikupljeni, gubitak podataka uslijed tehničkog kvara ili hakerskog napada na informacijske sustave voditelja obrade ili zaposlenikov gubitak poslovnog laptopa ili usb memorijskog ključa koji sadrže osobne podatke koje obrađuje voditelj obrade – primjeri su povreda koje mogu ugroziti prava i slobode ispitanika.

Pravna osnova obrade osobnih podataka - Svaka obrada osobnih podataka treba biti temeljena na zakonitoj pravnoj osnovi obrade. Ovisno o kategoriji podataka, pravne osnove regulirane su čl. 6. i 9. OUZP. Iako se ističe kao česta pravna osnova obrade osobnih podataka, privola je samo jedan od nekoliko mogućih pravnih temelja i nije nužno primjenjiva ili najbolji odabir za neki konkretan slučaj obrade.

Privola ispitanika - dobrovoljno, posebno, informirano i nedvosmisleno izražavanje želja ispitanika kojim on izjavom ili jasnom potvrdnom radnjom daje pristanak za obradu svojih osobnih podataka. Privola je jedna od pravnih osnova propisanih Općom uredbom o zaštiti podataka.

Pseudonimizacija – mjera osiguranja povjerljivosti i sigurnosti obrade. Postupak odvajanja identifikacijskih elemenata od drugih korisnih podataka, čime se sprečava identifikacija ispitanika. Za razliku od anonimizacije, ova je mjera reverzibilna pa se podaci mogu ponovno pripojiti i poslužiti za naknadnu identifikaciju ispitanika.

Službenik za zaštitu podataka (data protection officer, DPO) - osoba s potrebnim stručnim znanjem iz prava i prakse zaštite osobnih podataka. Tijela javne vlasti, osobito središnje državne uprave, regionalne i lokalne samouprave i državne upravne

organizacije, kao i voditelji obrade koji sustavno i u velikoj mjeri obrađuju osobne podatke dužni su imenovati službenika za zaštitu podataka. Imenovana osoba može biti zaposlenik organizacije ili davati usluge putem ugovora o djelu.

Upravni spor - postupak pred upravnim sudom koji se pokreće upravnom tužbom kao pravnim lijekom na odluku Agencije ili drugog tijela javne vlasti. Primjerice, voditelj obrade nezadovoljan rješenjem Agencije kojim mu je izrečena upravna novčana kazna može protiv tog rješenja pokrenuti upravni spor pred nadležnim upravnim sudom.

Voditelj obrade - fizička ili pravna osoba, tijelo javne vlasti, državna agencija, trgovačko društvo, udruga s pravnom osobnosti ili drugo tijelo koje samo ili zajedno s drugima određuje svrhe i sredstva obrade osobnih podataka. U najčešće situacije kao voditelje obrade nalazimo organizacije koje obrađuju podatke svojih zaposlenika i korisnika svojih usluga – primjerice, pacijenata u slučaju bolnica, klijenata banaka i osiguravajućih društava, škola i fakulteta u pogledu studenata i zaposlenika. Voditelji obrade mogu biti i fizičke osobe poput samostalnih profesija, obrtnika i trgovaca pojedinaca, primjerice odvjetnika, javnih bilježnika, iznajmljivača smještaja i drugih.

Nekoliko ključnih točaka

Na temelju članka 8. Europske konvencije o ljudskim pravima, pravo na zaštitu pojedinca u pogledu obrade osobnih podataka dio je prava na poštovanje privatnog i obiteljskog života, doma i dopisivanja.

Konvencija br. 108 Vijeća Europe prvi je i trenutačno jedini međunarodni pravno obve zujući instrument koji se bavi zaštitom podataka. Konvencija je modernizirana i dopunjena donošenjem Protokola o izmjeni CETS br. 223.

Prema pravu EU-a, zaštita podataka priznata je kao zasebno temeljno pravo, a isto je i potvrđeno člankom 16. Ugovora o funkcioniranju Europske unije i člankom 8. Povelje EU-a o temeljnim pravima.

Prema pravu EU-a, zaštita podataka prvi je put regulirana 1995. Direktivom o zaštiti podataka.

Uzimajući u obzir brz tehnološki razvoj, EU je 2016. donijela nove zakone kako bi propise o zaštiti podataka prilagodila digitalnom dobu. Opća uredba o zaštiti podataka stupila je na snagu u svibnju 2018. i njome je Direktiva o zaštiti podataka stavljena izvan snage.

Uz Opću uredbu o zaštiti podataka, EU je donijela zakone o obradi osobnih podataka koju provode državna tijela u svrhu izvršavanja zakonodavstva. Direktivom (EU) 2016/680 utvrđuju se pravila i načela zaštite podataka kojima se uređuje obrada osobnih podataka u svrhe sprečavanja, istrage, otkrivanja ili progona kaznenih djela ili izvršavanja kaznenih sankcija.

UVOD

Informacijska tehnologija prodire u sve pore ljudske aktivnosti i utječe na sve aspekte društva. Prije samo jednu generaciju odnosno prije trideset godina, samo jedno od dvadeset kućanstava u Republici Hrvatskoj posjedovalo je osobno računalo.

Zahvaljujući strelovitom razvoju Interneta i komunikacijskih tehnologija, danas gotovo svaki građanin posjeduje barem pametni telefon, a gotovo svako kućanstvo brzi, široko-propusni priključak na Internet. Kućanstva često posjeduju više računala, a informatička pismenost nužna je za punu uključenost u društvo.

Svakako je pozitivno da se tzv. digitalni jaz na području Europske unije smanjuje, a građani sada imaju pristup modernim tehnologijama po cijeni i uvjetima koji nikad nisu bili povoljniji zahvaljujući neprestanom tehničkom napretku i snažnoj konkurenciji na zajedničkom tržištu Unije. Internetu i uslugama koje se putem njega nude pristupamo putem osobnih računala, pametnih telefona, tablet računala, pametnih uređaja poput smart TV i IPTV uređaja itd. Koristeći različite uređaje i usluge, u virtualnom prostoru ostavljamo tragove u vidu podataka koji odaju naše potrošačke navike, političke i kulturalne preferencije, govore o našem financijskom i zdravstvenom stanju i na druge načine potencijalno otkrivaju aspekte našeg privatnog života na način i u razmjerima kojih korisnici takvih usluga u pravilu nisu (dovoljno) svjesni.

Mnoge usluge dostupne korisnicima putem Interneta za njih su naizgled besplatne. Društvene mreže, platforme za distribuciju digitalnih sadržaja poput glazbe i videa, servisi za trenutnu komunikaciju ili elektroničku poštu, usluge pohrane

korisničkih podataka poput dokumenata ili fotografija u oblaku – davatelji ovih usluga imaju visoke troškove pohrane i prijenosa podataka, a ipak svoje usluge nude besplatno.

Kako ne postoji takva stvar kao što je besplatni ručak, niti ove usluge nisu zaista besplatne. Možda se ne plaćaju novcem, ali financiraju se komercijalnim iskorištavanjem osobnih podataka korisnika. Ti podaci postaju sve vrijedniji, a vrijednosti vodećih svjetskih trgovačkih društava koje svoje poslovanje temelje na osobnim podacima mjere se u stotinama milijardi američkih dolara.

Zaštita osobnih podataka, kao temeljno pravo zajamčeno Poveljom Europske unije o temeljnim pravima, u europskom se pravnom okviru proteklih desetljeća emancipiralo kao samostalno pravo koje se pridružuje otprije poznatom pravu na poštivanje privatnog i obiteljskog života, doma i komunikacije koje je u nekom obliku s nama još od civilizacija Starog vijeka.

U posljednjih četvrt stoljeća, Europska unija utvrdila je svoju vodeću poziciju u pogledu zaštite osobnih podataka služeći kao primjer zakonodavstvima širom svijeta. Nekadašnja Direktiva o zaštiti podataka, u Republici Hrvatskoj primijenjena kao Zakon o zaštiti osobnih podataka usvojen 2003. godine potaknula je zakonodavstva od Južne Amerike do Jugoistočne Azije da usvoje slične, visoke standarde.

Prema riječima Giovannija Buttarellija, nekadašnjeg Europskog nadzornika za zaštitu podataka (European Data Protection Supervisor), izrečenima 2016. godine prije stupanja na snagu Opće uredbe o zaštiti podataka, više od pola svjetskih država usvojilo je zakone o zaštiti osobnih podataka, a od tada do danas taj je broj narastao na gotovo stotinu i pedeset država.

Potaknuta brzim napretkom nove generacije internetskih usluga, osobito društvenih mreža i tražilica koje sve vještije prikupljaju, analiziraju i koriste osobne podatke korisnika, Europska unija je početkom prošlog desetljeća krenula u razvoj nove generacije propisa koji će na suvremen način regulirati prava ispitanika i obveze voditelja obrade i drugih organizacija koje sudjeluju u poslovima obrade osobnih podataka.

Opća uredba o zaštiti podataka (General Data Protection Regulation, GDPR) usvojena je u Europskom parlamentu u travnju 2016. godine, a u primjenu je krenula 25. svibnja 2018. godine. Općom uredbom o zaštiti podataka Europska unija dala je snažan poticaj razvijajućem zajedničkom digitalnom tržištu i, zajedno s drugim propisima poput Direktive o mrežnoj i informacijskoj sigurnosti i Uredbe o elektroničkoj identifikaciji i uslugama povjerenja omogućila siguran i odgovoran razvoj internetskih usluga.

Učinkovita zaštita osobnih podataka nužna je za zaštitu temeljnih prava i sloboda pojedinaca na području Europske unije. U vremenu široko rasprostranjene upotrebe informacijsko-komunikacijskih tehnologija brz razvoj popraćen je brzim rastom broja zloupotreba u elektroničkom okruženju. Prema podacima nacionalnih i europskih tijela s područja informacijske sigurnosti, kibernetički kriminalitet je u stalnom porastu i polako prerasta u dominantan oblik kriminaliteta.

Učinkovit sustav zaštite osobnih podataka ne podrazumijeva samo jasan i praktično primjenjiv pravni okvir, neovisan i kvalitetan institucionalni

nadzor te visoku razinu svijesti organizacija koje obrađuju osobne podatke o obvezama koje imaju kako bi osigurali sigurnu i povjerljivu obradu osobnih podataka – i pojedinci (u terminologiji zaštite osobnih podataka nazivamo ih ispitanicima) čiji se osobni podaci obrađuju trebaju biti adekvatno upoznati sa svojim pravima.

Bez građana koji poznaju svoja prava i aktivno rade na njihovom ostvarivanju i zaštiti, regulacija temeljnih prava sama po sebi neće osigurati slobodno, sigurno i napredno društvo u trenucima kada tehnologija ubrzava i pokreće društvene promjene u sasvim novom smjeru.

Ususret trećoj obljetnici početka primjene Opće uredbe o zaštiti podataka, ovim kratkim vodičem kroz prava ispitanika prema Općoj uredbi, Agencija za zaštitu osobnih podataka na jednostavan i razumljiv način želi pomoći građanima razumjeti prava ispitanika i mehanizme zaštite sigurne i povjerljive obrade osobnih podataka u nastajućem informacijskom društvu.

U tom smislu, ovaj kratki vodič treba smatrati uvodnim i orijentacijskim materijalom namijenjenim najširem krugu građana koji se žele informirati o pravima koje imaju kao ispitanici.

Za one koji žele znati više, preporučujemo slobodno dostupan *Priručnik o zaštiti osobnih podataka* u izdanju Agencije Europske unije za temeljna prava i Vijeća Europe iz 2018. godine kao i druge materijale u izdanju Agencije za zaštitu osobnih podataka i nadležnih institucija Europske unije.

Prava ispitanika u europskoj pravnoj praksi

U osnovi, svi pristupi uređenju prava ispitanika sadrže osnovne principe poput prava ispitanika da znaju što se događa s njihovim podacima i zašto se ti podaci uopće prikupljaju odnosno obrađuju.

Već su prvi nacionalni zakoni o zaštiti osobnih podataka, poput onih usvojenih sedamdesetih godina u Saveznoj Republici Njemačkoj sadržavali odredbe o pravu pojedinaca da traže izmjenu netočnih ili zastarjelih podataka od državnih institucija koje bi ih obrađivale. S vremenom, slične su se odredbe pojavile i u zakonima drugih članica Unije. U smjernicama Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj bilo je uređeno široko pravo ispitanika na informiranje o obradi podataka, kao i prava na izmjenu i brisanje osobnih podataka, a slično je uređeno i prvom međunarodnom konvencijom na području zaštite osobnih podataka - Konvencijom 108 Vijeća Europe o zaštiti pojedinaca u pogledu automatske obrade osobnih podataka iz 1981. godine.

Zaštita osobnih podataka i posebno prava ispitanika u kontekstu obrade osobnih podataka u europskom se kontekstu razvijaju više od pedeset godina. Europski su građani navikli na visoku razinu zaštite osobnih podataka, a brojne europske zemlje već desetljećima ulažu znatne napore na području obrazovanja i podizanja svijesti oko zaštite osobnih podataka. Ne čudi stoga da i najnoviji krovni propis, Opća uredba o zaštiti podataka, sadrži brojne i široke odredbe o pravima ispitanika.

Pojedina prava koja će biti predstavljena i pojašnjena kroz ovaj Priručnik otpočetka su sastavni dio propisa iz područja zaštite osobnih podataka. Druga su se

pojavila i razvijala s vremenom prateći razvoj informacijske tehnologije. Sasvim sigurno, područje zaštite osobnih podataka će se ubrzano razvijati i dalje, osobito sad kad smo zahvaljujući stalnom napretku na području strojnog učenja na pragu novog poglavlja informacijske revolucije – upotrebi umjetne inteligencije.

U osnovi, svi pristupi uređenju prava ispitanika sadrže osnovne principe poput prava ispitanika da znaju što se događa s njihovim podacima i zašto se ti podaci uopće prikupljaju odnosno obrađuju. Također, ispitanici trebaju imati stvarnu mogućnost ispraviti netočne podatke, obrisati one koji su suvišni itd. Razvoj i diferencijacija prava ispitanika imaju jasan cilj – u kontekstu digitalizacije i permanentne informacijske revolucije koja karakterizira post-industrijsko, informacijsko društvo – nužno je osigurati viši stupanj kontrole pojedinca nad svojom prisutnošću u digitalnom svijetu.

Prava ispitanika prema Općoj uredbi o zaštiti podataka

Prema Općoj uredbi o zaštiti podataka, prava ispitanika jamčena uredbom su:

- pravo ispitanika na informiranje o obradi osobnih podataka
- pravo pristupa osobnim podacima
- pravo ispitanika na ispravak podataka
- pravo ispitanika na brisanje osobnih podataka
- pravo na ograničenje obrade osobnih podataka
- pravo na prenosivost osobnih podataka
- pravo na prigovor obradi osobnih podataka
- pravo na prigovor automatiziranom pojedinačnom donošenju odluka, uključujući izradu profila

Također, Opća uredba sadrži i jasne odredbe o pravnim sredstvima koja su na raspolaganju ispitanicima, poput:

- pravo ispitanika na pritužbu nadzornom tijelu
- pravo ispitanika na učinkoviti pravni lijek protiv nadzornog tijela
- pravo ispitanika na učinkoviti pravni lijek protiv voditelja obrade ili izvršitelja obrade
- pravo ispitanika na naknadu štete

U nekom obliku, barem neka od ovih prava prisutna su i u brojnim pravnim sustavima zemalja izvan Europske unije. Iako je europski pravni okvir zaštite osobnih podataka komparativno najsvēobuhvatniji i najrazvijeniji, mnoge države širom svijeta u svojim pravnim sustavima imaju odgovarajuće ili slične odredbe.

Tako primjerice brojne zemlje Commonwealtha, od Kanade do Australije i Novog Zelanda već desetljećima prate europski razvoj. Među zemljama jugoistočne Azije, osobito su daleko odmaknule Južna Koreja i Japan, premda su njihova zakonska rješenja ponešto različita od europskih zahvaljujući snažnom kolektivnom duhu i drukčijoj poziciji pojedinca u tim društvima i pravnim tradicijama.

Status zaštite osobnih podataka u SAD ponešto je specifičan. Sjedinjene Države nemaju sveobuhvatan federalni propis o zaštiti osobnih podataka, već se u svojoj praksi oslanjaju na specifične sektorske zakone koji reguliraju pojedine kategorije podataka, kao što su primjerice podaci o zdravlju. Također, neke američke savezne države poput Kalifornije su u odsustvu federalnih zakona regulirale zaštitu podataka kroz vlastite propise koji vrijede samo na njihovom području. Iako takva regulacija može mjestimično dosezati europske standarde ipak trenutnu zaštitu osobnih podataka u SAD ne možemo izjednačiti s onom u Europskoj uniji.

Iz tog razloga, regulacija prijenosa osobnih podataka u Sjedinjene Države predmet je niza odluka europskih nadzornih tijela i Europskog suda. U ovom trenutku, ispitanici na području Europske unije ne mogu računati na jednaku razinu zaštite svojih prava u Europskoj uniji i u SAD.

Pravo ispitanika na informiranje o obradi osobnih podataka

Prema Općoj uredbi o zaštiti podataka, ispitanici imaju pravo znati i biti informirani o tome kako se prikupljaju i koriste njihovi osobni podaci. Pravo na informiranje o obradi osobnih podataka predstavlja praktičnu primjenu jednog od temeljnih načela obrade osobnih podataka prema Općoj uredbi – načela zakonitosti, poštenosti i transparentnosti.

U tom smislu, Opća uredba od voditelja obrade zahtjeva da o obradi osobnih podataka obavijesti ispitanika. Takva obavijest treba sadržavati najvažnije informacije, posebno o tome u koju se svrhu obrađuju osobni podaci i koliko dugo će trajati takva obrada odnosno koliko će dugo voditelj obrade obrađivati podatke.

Obveze voditelja u pogledu informiranja ispitanika uređene su čl. 13 Opće Uredbe. Ukratko, ispitaniku treba učiniti dostupnim sljedeće informacije:

- podatke o identitetu i kontaktne podatke voditelja obrade
- svrhu obrade u koju se podaci prikupljaju te pravnu osnovu obrade
- krajnje primatelje ili kategorije primatelja osobnih podataka
- informaciju o prijenosu podataka u treće zemlje ili međunarodne organizacije
- vrijeme pohrane osobnih podataka
- prava ispitanika u pogledu konkretne obrade
- postoji li obveza ispitanika na davanje osobnih podataka i koje su posljedice ako se podaci uskrate

- upotrebljava li se sustav automatiziranog donošenja odluka ili profiliranja
- postojanje prava na pritužbu nadzornom tijelu itd.

Voditelji obrade dužni su dostaviti podatke ispitanicima u trenutku kada od ispitanika prikupljaju osobne podatke. Ukoliko voditelj obrade do ispitanikovih osobnih podataka dolazi nekim drugim putem, prema Općoj uredbi obavezan je ispitanika informirati u razumnom vremenu (do mjesec dana) od primitka podataka.

Informacije koje se daju ispitanicima trebaju biti sažete, razumljive, lagano dostupne i pisane jasnim i jednostavnim jezikom. Informacije o obradi pružaju se bez naknade.

Voditelji obrade trebaju odabrati način dostave podataka i razinu složenosti koja odgovara kategoriji ispitanika kojima su namijenjene – primjerice, je li riječ o djetetu, prosječnom potrošaču, stalnom klijentu financijske institucije koji koristi kompleksnije financijske usluge i slično.

Voditelji obrade mogu koristiti i standardizirane znakove poput prepoznatljivih računalnih ilustracija (piktograma, ikona). Takvo rješenje sve se češće susreće na Internetu kad je potrebno jednostavno objasniti primjerice status nekog digitalnog sadržaja u pogledu njegovog korištenja ili drugih pravnih odnosa.

Podaci se ispitanicima trebaju dostaviti u pisanom obliku, a u internetskom okruženju u pravilu će se dostavljati u elektroničkom obliku. Najčešći oblik komunikacije u tom smislu bila bi elektronička pošta, ali zamislivo je korištenje drugih komunikacijskih kanala poput chat opcija na web stranicama davatelja usluga ili neke messaging usluge.

Voditelji obrade dužni su redovito provjeriti i ako je potrebno osvježiti sadržaj svojih obavijesti ispitanicima.

Aдекватno ispunjavanje obveza o informiranju ima višestruke koristi i za ispitanike, i za same voditelje obrade.

Pitanje povjerenja u zaštitu podataka korisnika izrazito je važno za davatelje raznih internetskih usluga – o tome može ovisiti uspjeh njihovog poslovnog poduhvata. Brojni zabilježeni incidenti i povrede podataka u prošlosti su narušili i ozbiljno ugrozili razvoj raznih usluga. Kako raste svijest o važnosti zaštite osobnih podataka, može se očekivati kako će ispitanici sve više birati isključivo davatelje usluga koji svojim postupanjem dokazuju odgovoran pristup zaštiti osobnih podataka.

S druge strane, voditelji obrade ispitivanjem i nadziranjem provedbe svojih unutarnjih pravila o zaštiti podataka, tako i onih koje se odnose na zahtjeve ispitanika, postići će višu razinu operativne usklađenosti sa zahtjevima Uredbe i preventivno djelovati protiv mogućih povreda.

Opća uredba propisuje i neke iznimke od obveze informiranja ispitanika, primjerice ukoliko ispitanici već posjeduju relevantne informacije, ukoliko je obavještanje ispitanika nesrazmjerno složeno ili nemoguće ili ukoliko se podaci obrađuju u svrhu koja pokrivena prepoznatim i Uredbom i nacionalnim propisom uređenim ograničenjem prava ispitanika, poput obrade u svrhu arhiviranja u javnom interesu, u svrhe znanstvenog ili povijesnog istraživanja ili u statističke svrhe.

Nadalje, države članice mogu pod određenim uvjetima ograničiti prava ispitanika, primjerice u svrhu zaštite javne sigurnosti, nacionalne sigurnosti, zaštite pravosudnih postupaka itd. Takva izuzeća trebaju biti nužna i razmjerna cilju koji se želi postići, a ne smiju ugrožavati temeljna prava i slobode zaštićene pravom Europske unije. Zbog toga takva ograničenja trebaju biti propisana nacionalnim zakonodavstvom

Na tržištu je dostupan velik broj sustava za videonadzor imovine. Mnoge javne građevine i stambeni objekti već koriste sustav za videonadzor s mogućnošću pohrane podataka u svrhu zaštite osoba i imovine.

Ova vrsta obrade osobnih podataka osim Općom

uredbom posebno je regulirana i odredbama Zakona o provedbi Opće uredbe o zaštiti podataka (čl. 25. do 32. Zakona). Voditelj obrade dužan je označiti da je objekt pod nadzorom vidljivom oznakom koja će informirati ispitanike da su ušli u prostor snimanja.

Oznaka također treba biti popraćena informacijama o voditelju obrade, svrsi i pravnoj osnovi obrade, razdoblju pohrane podataka, pravu na podnošenje prigovora nadležnom tijelu te kontaktnim podacima putem kojih ispitanici mogu ostvariti svoja prava prema Uredbi.

Pravo pristupa osobnim podacima

Pravo na pristup vlastitim osobnim podacima predstavlja jedno od najvažnijih prava ispitanika i prisutno je u odredbama nacionalnih zakona širom svijeta. Tako osim u Općoj uredbi o zaštiti podataka, pravo ispitanika da pristupe svojim podacima može se naći i u zakonima zemalja kao što su Kanada, Japan, Urugvaj, Južna Afrika kao i među državama kandidatima za ulazak u Europsku uniju kao što su Sjeverna Makedonija ili Albanija.

Za razliku od prava na informiranje o obradi osobnih podataka, svrha prava na pristup podacima je omogućiti ispitanicima uvid u podatke koje neki voditelj obrade posjeduje, a koji se odnose na njih. Putem prava na pristup podacima, ispitanici mogu dobiti kopiju podataka koje voditelj obrade posjeduje, a iz koje je razvidno koje podatke voditelj obrađuje, u koju svrhu i na koji način te kome su ti podaci prosljeđeni.

U većini pravnih sustava zahtjevi za pristup podacima mogu se uputiti u bilo kojem obliku ili putem različitih sredstava – telefonom, elektroničkom ili običnom poštom kao posebni zahtjevi ili kao jedno od pitanja koje ispitanici postavljaju voditelju obrade u pogledu aktivnosti obrade.

Iz perspektive voditelja obrade, kako bi mogli učinkovito postupati po zahtjevu ispitanika, potrebno je usvojiti odgovarajuće postupke i pravilnike o postupanju te pravilno educirati zaposlenike kako bi mogli prepoznati takav zahtjev, pouzdano utvrditi identitet ispitanika koji upućuje zahtjev i na odgovarajući način odgovoriti.

Prema čl. 15. Opće uredbe o zaštiti podataka voditelj obrade (organizacija koja obrađuje ispitanikove podatke) treba odgovoriti na ispitanikov zahtjev u roku od mjesec dana. Taj se rok može produžiti za još dva mjeseca u slučaju da je ispitanikov zahtjev složen ili ako ispitanik postavlja više zahtjeva istom voditelju obrade. Također, ukoliko se zbog ispunjenja ispitanikovog zahtjeva ispitanika kontaktira radi pojašnjenja i informacija nužnih za učinkovito ispunjenje zahtjeva, tada rok miruje dok ispitanik ne dostavi podatke nužne za ispunjenje zahtjeva.

Svaki ispitanik ima pravo dobiti potvrdu voditelja obrade o tome obrađuju li se njegovi podaci, kao i:

- informacije o svrhama obrade
- kategorijama njegovih osobnih podataka koji se obrađuju
- ukoliko postoje, podatke o primateljima ili kategorijama primatelja kojima se ispitanikovi osobni podaci prosljeđuju
- vremenskom trajanju obrade odnosno barem kriterijima iz kojih se može ustanoviti koliko će obrada ispitanikovih osobnih podataka vremenski trajati
- pravima ispitanika u pogledu obrade, primjerice pravu na ispravak ili pravu na brisanje osobnih podataka te pravu na pritužbu nadležnom

nadzornom tijelu

- podacima o izvorima osobnih podataka o ispitaniku ukoliko voditelj obrade nije prikupio osobne podatke izravno od ispitanika
- podacima o načinu djelovanja sustava za automatsku obradu podataka ukoliko voditelj obrade koristi takve sustave za automatizirano donošenje odluka

Osim ovih informacija, voditelj obrade dužan je osigurati ispitaniku kopiju osobnih podataka koji se obrađuju. U principu, izrada kopije podataka koja će se dostaviti ispitaniku treba biti besplatna, u pravilu na isti način odnosno istim putem kojim je ispitanik uputio zahtjev (primjerice, ukoliko je zahtjev upućen elektroničkim putem, tada treba i dostava kopije podataka ići elektroničkim putem).

Naravno, ukoliko bi ispitanik ponavljao zahtjev voditelj obrade ima pravo naplatiti razumnu naknadu, primjerice ako je riječ o dostavi podataka u tiskanom (isprintanom) obliku putem klasičnih poštanskih usluga i slično. Iz perspektive voditelja obrade, kao i u slučaju prava na informiranje o obradi uputno je urediti postupak odgovora na zahtjev ispitanika te u kontekstu rasprostranjenosti elektroničke komunikacije takav postupak provesti elektroničkim putem ili ga štoviše automatizirati u mjeri u kojoj je to moguće uslijed zahtjeva identifikacije ispitanika.

Voditelji obrade svakako trebaju razlikovati zahtjeve prava na informiranje od prava na pristup podacima. U kontekstu zahtjeva za pristup podacima, informacije koje se daju ispitaniku trebaju biti specifične za ispitanika koji upućuje zahtjev.

Pravo ispitanika na ispravak podataka

Velika većina obrada osobnih podataka odvija se danas putem informacijskih sustava. Informacijski sustavi u proteklih četvrt stoljeća zamijenili su velik broj poslovnih procesa koji su prije toga zahtjevali ljudski rad. Prema nekim istraživanjima, ukupan broj podataka koji se godišnje obradi raste gotovo eksponencijalnom brzinom i povratak na obradu bez pomoći informacijskih tehnologija danas praktički više nije moguć.

Kako raste složenost obrada, tako raste i mogućnost greške u obradi. Kroz vrijeme, velike baze podataka koje sadrže osobne podatke na razne načine mogu biti oštećene ili se unatoč provjerama mogu popunjavati pogrešnim ili zastarjelim podacima.

U dinamičnom životu kakav uživamo u dvadeset i prvom stoljeću, skloni smo čestim promjenama poput mjesta (adrese) gdje živimo, promjenama u poslovnom životu i promjenama davatelja usluga koje koristimo. Primjerice, voditelj obrade nije ažurirao promjenu adrese korisnika u svom informacijskom sustavu iako je korisnik prenio uslugu (primjerice, visokopropusni pristup Internetu) na drugu adresu. Ispitanik primjećuje da mu ne dolaze računi i traži od voditelja obrade ispravak podataka kako bi na vrijeme podmirio ugovorne obveze, ali i kako njegovi osobni podaci ne bi bili pogrešno dostavljeni osobama koje sada žive na njegovoj staroj adresi.

Jedno od temeljnih načela obrade osobnih podataka je načelo točnosti. Odras tog načela je pravo ispitanika za ispravak svojih osobnih podataka. Odgovornost za provedbu tog načela, kao i ostalih načela obrade osobnih podataka, kao i za dokazivanje odgovornog ponašanja s osobnim

podacima jest na voditelju obrade. Tako primjerice ispitanik koji ugovara policu životnog osiguranja s osiguravajućom kućom doznaje da je osiguravajuća kuća prilikom izrade police koristila netočni podatak o tome da je ispitanik pušač ili da ima povijest kardiovaskularnih bolesti ili neku drugu pogrešnu informaciju o njegovom životnom stilu ili povijesti bolesti, što utječe na iznos i uvjete police. Ispitanik ima pravo tražiti, a voditelj obrade dužnost ispraviti netočne podatke.

Za ispunjenje zahtjeva na ispravak podataka ponekad će biti dovoljno kontaktirati voditelja obrade i zatražiti ispravak podatka, primjerice greške u kontaktnim podacima poput email adrese ili fizičke adrese ispitanika, no ponekad takav zahtjev neće biti moguće uvažiti, primjerice ukoliko se odnosi na podatke od značaja za pravne odnose ili postupke bez dodatne provjere isprava kako bi se utvrdilo da je podatak zaista netočan.

Pravo ispitanika na brisanje osobnih podataka

Pravo ispitanika na brisanje osobnih podataka također na određeni način odražava potrebu očuvanja kvalitete (data quality) osobnih podataka koji se obrađuju. Još više, ono je direktni odraz načela smanjenja količine podataka koje kaže da se osobni podaci koji se obrađuju trebaju biti primjereni, relevantni i ograničeni na ono što je nužno u odnosu na svrhe u koje se obrađuju – ukoliko podaci nisu nužni za svrhu radi koje voditelj obrade provodi obradu, onda takve podatke voditelj obrade ne treba niti prikupljati odnosno obrađivati.

Podaci se trebaju obrisati kad više nisu relevantni, kad za njih nema odgovarajuće pravne osnove koja bi omogućila njihovu legalnu obradu

Pravo na brisanje podataka osobito je važno u kontekstu internetskih usluga koje svoj poslovni model temelje na naplati (monetizaciji) osobnih podataka korisnika. Ne čudi stoga da je jedan od najvažnijih slučajeva koji se pred Europskim sudom vodio oko pitanja prava na brisanje osobnih podataka bio vezan uz zahtjev ispitanika prema internetskoj tražilici.

Pravo na brisanje osobnih podataka uređeno je Općom uredbom o zaštiti podataka na način da ispitanik može bez nepotrebnog odgađanja tražiti brisanje svojih osobnih podataka, primjerice ukoliko:

- osobni podaci više nisu nužni za svrhe za koje su obrađivani
- osobni podaci su se obrađivali na temelju ispitanikove privole koju je on povukao, a više nema neke druge primjenjive pravne osnove za njihovu daljnju obradu
- obrada se vrši temeljem legitimnog interesa, a ispitanik je uložio prigovor protiv kojeg voditelj obrade ne može argumentirati da bi prevladao njegov legitimni interes
- osobni podaci se obrađuju nezakonito
- brisanje osobnih podataka voditelju obrade nalaže obveza propisana pravom Europske unije ili nacionalnim zakonodavstvom
- osobni podaci su obrađivani u okviru ponude usluge informacijskog društva koja je upućena djetetu

Primjerice, ispitanik je korisnik društvene mreže i deaktivirao je svoj korisnički profil te želi da ga društvena mreža zaista i obriše, kao i sve pripadajuće osobne podatke. Ovisno o aktivnostima i uslugama društvene mreže, pa onda i pravnim osnovama obrade korisnikovih podataka, voditelj obrade (trgovačko društvo koje stoji iza društvene mreže) dužno je osigurati korisniku jednostavan način

brisanja svojeg profila i podataka ili ga informirati ukoliko postoje okolnosti, poput valjanih pravnih osnova, zbog kojih zadržava njegove podatke i ne može ih obrisati prije isteka zakonom određenog roka.

S druge strane, ponekad postoje razlozi utemeljeni u zakonskim odredbama zašto se ne može udovoljiti ispitanikovom zahtjevu za brisanjem podataka. Pravo na brisanje, kao i ostala prava iz područja zaštite osobnih podataka, kao i temeljnih prava općenito, nisu apsolutna prava, već su ograničena drugim pravima i zakonom uređenim iznimkama.

U tom smislu, Opća uredba o zaštiti podataka definira izuzeća od prava na brisanje podataka u slučajevima kad je obrada osobnih podataka nužna, primjerice zbog slobode informiranja i izražavanja, zaštite javnog interesa u području javnog zdravlja, javnih arhiva, znanstvenog ili povijesnog istraživanja ili u statističke svrhe te u pravnim postupcima kod postavljanja, ostvarivanja ili obrane pravnih zahtjeva.

Primjerice, trgovačko društvo pohranjuje podatke o bivšem zaposleniku sukladno rokovima propisanim zakonima koji uređuju radni odnos te obveze iz zdravstvenog i mirovinskog osiguranja, osiguravajuće društvo čuva podatke ispitanika s kojim je u postupku radi odbijanja njegovog zahtjeva za ponovnom procjenom i višom naknadom za osiguranu štetu i sl.

Pravo na brisanje podataka u kratkom je razdoblju od odredbe u prijedlogu Opće uredbi i potvrde kroz presudu Europskog suda u nepunih pet godina našlo svoje mjesto u nizu nacionalnih zakona država širom svijeta, od Južne Koreje i Argentine do Indije, potvrđujući snažan utjecaj koji zakonodavstvo Europske unije ima na pravne sustave širom svijeta, posebno na području zaštite temeljnih građanskih i ljudskih prava.

Pravo na ograničenje obrade osobnih podataka

Specifično pravo koje Opća uredba o zaštiti podataka jamči ispitanicima je i pravo na ograničenje obrade podataka ispitanika, ukoliko ispitanik ima primjedbi na kvalitetu podataka ili na postojanje pravne osnove za provedbu obrade.

Primjerice, klijent banke dobije ponudu druge banke za povoljnije uvjete kredita te odluči zatvoriti svoj račun i otvoriti novi račun u drugoj banci. Zbog propisa koji reguliraju poslovanje banaka, banke su dužne čuvati podatke i nakon zatvaranja računa, no ispitanik može od bivše banke zatražiti ograničenje obrade kako se podaci ne bi koristili u svrhe za koje, budući da više nije klijent banke, nema pravne osnove.

Ispitanik može zatražiti ograničenje obrade i ukoliko tvrdi da podaci koji se obrađuju nisu ažurni te je potreban određeni vremenski rok kako bi se utvrdilo jesu li podaci ispravni ili nisu, a za to vrijeme obrada se prekida.

Prema čl. 18. Opće uredbe, ispitanici mogu zatražiti privremeno ograničenje obrade svojih osobnih podataka ukoliko:

- ispitanik osporava točnost osobnih podataka koji se obrađuju
- obrada osobnih podataka je nezakonita – nema odgovarajuću pravnu osnovu – i ispitanik traži ograničenje obrade umjesto brisanja osobnih podataka
- voditelj obrade više ne treba osobne podatke za potrebe obrade, ali ih ispitanik traži radi postavljanja, ostvarivanja ili obrane pravnih zahtjeva
- ispitanik je uložio prigovor na obradu na osnovu

legitimnog interesa voditelja obrade te se očekuje odluka o tome prevladava li legitimni interes voditelja obrade ili interes ispitanika

U praktičnoj primjeni, voditelj obrade može na različite načine postupiti u pogledu ispunjavanja ovog zahtjeva ispitanika, tako što može privremeno ukloniti podatke čija se obrada ograničava ili ih na drugi način premjestiti u informacijskom sustavu kako ne bi bili dostupni za redovitu obradu.

Ukoliko nastupe okolnosti za prekid ograničenja obrade osobnih podataka, voditelj obrade o tome treba na adekvatan način obavijestiti ispitanika.

Pravo na prenosivost osobnih podataka

Prilikom pripreme i rada na Općoj uredbi o zaštiti podataka, europski je zakonodavac zaključio kako bi, kao što je moguće prilikom promjene operatera mobilne ili fiksne komunikacijske usluge prenijeti broj iz jedne u drugu mrežu, tako bi trebalo biti barem u nekoj mjeri moguće prenositi osobne podatke i u drugim sektorima, a ne samo u telekomunikacijama. Tako bi korisnici trebali moći prenositi podatke među davateljima bankarskih, osiguravateljskih, zdravstvenih i drugih usluga, primjerice podatke poput liste klijenata i njihovih kontakata i podataka za plaćanje.

Primjerice, klijent osiguravajućeg društva želi prenijeti svoje podatke drugom osiguravajućem društvu i dobio personaliziranu ponudu temeljem podataka koje je imalo prvo osiguravajuće društvo.

Slično bi trebalo biti moguće i među društvenim mrežama, glazbenim i video streaming uslugama, primjerice prijenos osobne playliste ili podataka

koji utječu na odabir sadržaja koji nam se nudi i slično. Voditelji obrade, osobito velike internetske platforme, ne bi smjele biti u poziciji da korisnike vezuju za svoje usluge njihovim vlastitim osobnim podacima.

Prema čl. 20. Opće uredbe o zaštiti podataka, pravo ispitanika na prijenos podataka od jednog do drugog voditelja obrade odnosno davatelja usluge vezano je za slučajeve obrade osobnih podataka na temelju privole ili ugovora. Dodatni uvjet koji treba biti ispunjen je da je riječ o automatskoj obradi podataka. Oba uvjeta trebaju biti ispunjena kako bi ispitanik imao pravo na prenosivost osobnih podataka.

Naravno, ispitanik bi i dalje imao pravo dobiti kopiju svojih osobnih podataka, no pravo na prenosivost podataka zahtijeva da se kopija podataka dostavi u elektroničkom, strojno-čitljivom obliku kakav je u ustaljenoj, uobičajenoj upotrebi (zahtjev interoperabilnosti) te da se kopija dostavi ili samom ispitaniku ili, što je pogodnije i jednostavnije za ispitanika, novom davatelju usluge kojeg je ispitanik odabrao.

Pravo na prigovor obradi osobnih podataka

Pravo na prigovor predstavlja ograničenje za voditelje obrade na području Europske unije, a koje se sastoji u pravu ispitanika da temeljem svoje osobne, specifične situacije prigovori na obradu osobnih podataka temeljem javnog ili legitimnog interesa kao pravne osnove obrade. To znači da se u svakom konkretnom slučaju, odnosno kod svakog konkretnog ispitanika trebaju odvagati interesi

ispitanika (zaštita njegovih prava i sloboda) i ekonomski interesi voditelja obrade koji obrađuje osobne podatke temeljem legitimnog interesa.

Primjerice, kupac u supermarketu ispuni listić u svrhu nagradne igre i ostavi svoje kontakt podatke. U okviru listića je i informacija o tome kako se podaci o kupcu mogu koristiti i za kontakt radi promocije novih proizvoda i usluga koje dućan nudi pa kupcu ubrzo počinju stizati promotivne ponude i reklame. Kupac može u svakom trenutku prigovoriti voditelju obrade i zatražiti prestanak obrade odnosno slanja neželjenih promotivnih materijala.

Kad voditelj obrade zaprimi takav zahtjev ispitanika, potrebno je provesti procjenu legitimnog interesa uzimajući u obzir specifične okolnosti i situaciju konkretnog ispitanika, što znači da nije dovoljno pozvati se samo na izvornu procjenu legitimnog interesa učinjenu prilikom odlučivanja o obradi. Postupak dokazivanja koji treba uzeti u obzir kriterije poput prirode osobnih podataka koji se obrađuju i njihovog utjecaja na prava i slobode ispitanika treba provesti voditelj obrade.

Kad je riječ o upotrebi osobnih podataka u svrhe izravnog marketinga, ispitanik također može prigovoriti na obradu podataka u tu svrhu, odnosno u svrhu kontaktiranja ispitanika putem kontakt podataka koje je voditelj obrade prikupio u prethodnom odnosu kao ponuditelj ili davatelj usluge ispitaniku. Za razliku od gore navedenog prigovora, ovaj zahtjev ne treba posebno procjenjivati, već na takav zahtjev ispitanika treba bezuvjetno obrisati ili na drugi način ukloniti takve osobne podatke.

Budući da se osobni podaci sve češće prikupljaju i obrađuju putem Interneta i automatizirano, ispitanik treba moći iskoristiti svoje pravo na prigovor na obradu automatiziranim putem.

Kako bi to bilo moguće, voditelj obrade ima obvezu osigurati siguran i povjerljiv način kojim ispitanici mogu učinkovito uložiti prigovor kao i postupak kojim će ispuniti zahtjev ispitanika u vlastitom informacijskom sustavu.

Pravo na prigovor automatiziranom pojedinačnom donošenju odluka, uključujući izradu pro- fila

Voditelji obrade koji koriste automatizirano pojedinačno donošenje odluka ili profiliraju ispitanike trebali bi podatke o tome kako funkcionira njihov sustav učiniti dostupnima ispitanicima na jednostavan i razumljiv način. To je nužno kako bi ispunili obveze koje proizlaze iz načela transparentnosti te omogućili ispitanicima da razumiju što se događa s njihovim podacima i kako bi ispitanici mogli izjaviti prigovor.

Prema Općoj uredbi voditelji obrade mogu koristiti automatizirano donošenje odluka i profiliranje u određenim situacijama, primjerice kad je to potrebno za pripremanje i izvršavanje ugovornih obveza kao u slučaju osiguravajućeg društva koje određuje odgovarajuću cijenu police auto-osiguranja koristeći profiliranje. Također, moguće je zamisliti situaciju gdje je određena vrsta profiliranja uređena zakonom u neku svrhu od javnog interesa ili nacionalne sigurnosti, pod uvjetom da su propisane odgovarajuće mjere zaštite prava i sloboda ispitanika.

Ipak Uredba omogućuje ispitanicima imaju pravo odbiti podvrgnuti se automatiziranom pojedinačnom donošenju odluka ili profiliranju, što proizlazi iz načela transparentnosti i potrebe da ispitanici u najvećoj mogućoj mjeri budu u poziciji da upravljaju svojim osobnim podacima.

Primjerice, prilikom ugovaranja kredita u banci korisnik koristi web aplikaciju koju je voditelj obrade objavio na svojim web stranicama, a koja temeljem korisnikovih osobnih podataka koje sam unosi računa uvjete pod kojima se može ugovoriti tražena usluga te hoće li se korisniku ponuditi sklapanje ugovora. Korisnik ima pravo prigovoriti automatiziranom donošenju odluke i tražiti voditelja obrade da u postupak donošenja odluke uključi osoba na strani voditelja obrade.

Kako štiti svoja prava ili zatražiti zaštitu od nadzornog tijela?

Prava koja ispitanici uživaju prema Općoj uredbi o zaštiti podataka štite se brojnim mehanizmima reguliranim Uredbom i nacionalnim provedbenim zakonima kao što je i hrvatski Zakon o provedbi Opće uredbe o zaštiti podataka.

Među najvažnijima su Uredbom i zakonom propisana prava – pravo na pritužbu nadzornom tijelu, pravo na učinkoviti pravni lijek protiv nadzornog tijela, pravo na učinkovit pravni lijek protiv voditelja ili izvršitelja obrade te pravo na naknadu štete.

Pravo na pritužbu nadzornom tijelu – zahtjev za utvrđivanje povrede prava

U slučaju da u kontaktu s voditeljem obrade ne uspijevaju adekvatno ostvariti svoja prava kao i u slučaju sumnje na neku drugu povredu prava zajamčenih Općom uredbom o zaštiti podataka i Zakonom o provedbi Opće uredbe o zaštiti podataka, ispitanici imaju pravo podnijeti pritužbu nadležnom neovisnom nadzornom tijelu.

U Republici Hrvatskoj to tijelo je AZOP – Agencija za zaštitu osobnih podataka (Croatian Personal Data Protection Agency) koja je na Internetu dostupna na stranicama www.azop.hr

Svakog ispitanika podnositelja pritužbe AZOP-u, Agencija će pravodobno obavještavati o napretku i ishodu pritužbe, uključujući i mogućnost ulaganja pravnih lijekova.

Pravo na pritužbu sudu

Neovisno o drugim pravima poput prava na pritužbu nadzornom tijelu i upravnim pravnim lijekovima, ako ispitanik smatra da mu je obradom

osobnih podataka protivno Općoj uredbi o zaštiti podataka povrijeđeno pravo zajamčeno Uredbom, tada ima pravo podnijeti pritužbu sudu.

Pravo na učinkoviti pravni lijek protiv nadzornog tijela

Kao i pravo na zaštitu osobnih podataka, i pravo na pravni lijek u pravnom sustavu Europske unije regulirano je kao temeljno pravo Poveljom Europske unije o temeljnim pravima. Iz toga proizlazi obveza europskog i nacionalnih zakonodavaca da osigura ispitanicima učinkoviti pravni lijek protiv odluka nadzornog tijela.

Neovisna pozicija nadzornom tijelu osigurava slobodu postupanja i odrješene ruke da u skladu s primjenjivim pravilima rješava pritužbe ispitanika, provodi nadzor nad radom voditelja i izvršitelja obrade i obavlja druge dužnosti propisane zakonom. U svrhu kontrole rada neovisnog tijela, u slučaju sumnje u odluku nadzornog tijela ispitanici imaju pravo zatražiti zaštitu putem suda. Osim ispitanika, isto pravo imaju i voditelji i izvršitelji obrade koji smatraju da odluka nadzornog tijela nije ispravna.

Postupak povodom ulaganja pravnog lijeka u Republici Hrvatskoj započinje pokretanjem

upravnog spora tužbom koja se podnosi nadležnom upravnom sudu. Ispitanici mogu pokrenuti tužbu i u slučaju da nadzorno tijelo ne riješi pritužbu ili ne izvjesti ispitanika o napretku ili ishodu pritužbe u roku od tri mjeseca.

Pravo na naknadu štete

Ukoliko se ispitanicima zbog obrade njihovih osobnih podataka protivno odredbama Opće uredbe o zaštiti podataka nanese šteta, ispitanici imaju pravo na naknadu štete. Uredba ispitanicima jamči pravo na naknadu materijalne i nematerijalne štete od voditelja ili izvršitelja obrade. Postupak za ostvarivanje prava na naknadu štete vodi se pred sudovima koji su za to nadležni prema pravu države članice – u Republici Hrvatskoj to su općinski sudovi.

Ukoliko dokaže da nije odgovoran za štetu, voditelj ili izvršitelj obrade treba biti izuzet od odgovornosti za naknadu štete. Ukoliko je više voditelja ili izvršitelja uključeno u istu obradu, svaki od njih odgovara za cjelokupnu štetu uz pravo pokretanja postupka za regres prema ostalim voditeljima ili izvršiteljima uključenima u istu obradu.

AZOP kao neovisno nadzorno tijelo

Prema Općoj uredbi, države članice Unije, a potencijalno i treće zemlje na koje se odredbe Uredbe mogu primjenjivati dužne su ustrojiti funkcionalno neovisno nadzorno tijelo. To znači da takva nadzorna tijela, pa tako i hrvatski AZOP, djeluju potpuno neovisno pri obavljanju svojih dužnosti i izvršavanju ovlasti u skladu s Uredbom ne primajući nikakve upute sa strane.

Države članice, uključujući Republiku Hrvatsku, dužne su neovisnim nadzornim tijelima osigurati odgovarajuće ljudske, tehničke i financijske resurse, prostorije i infrastrukturu potrebne za djelotvorno obavljanje svojih zadaća i izvršavanje svojih ovlasti.

Djelokrug Agencije detaljnije je uređen Zakonom o provedbi Opće uredbe o zaštiti podataka (NN 42/18).

Izvori i dodatne informacije:

Priručnik o zaštiti osobnih podataka u izdanju Agencije Europske unije za temeljna prava i Vijeća Europe iz 2018. godine. Priručnik je besplatno dostupan na stranicama Ureda za publikacije Europske unije na sljedećoj adresi: <https://op.europa.eu/hr/publication-detail/-/publication/af9d0b3f-82be-11e5-b8b7-01aa75ed71a1>

Uredba (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. godine o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ (Opća uredba o zaštiti podataka)

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:32016R0679&from=HR>

Zakon o provedbi Opće uredbe o zaštiti podataka (NN 42/2018)

https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2018_05_4_2_805.html

Stranice Agencije za zaštitu osobnih podataka

www.azop.hr

Mišljenja i smjernice Europskog odbora za zaštitu podataka

<https://edpb.europa.eu/>

Mišljenja i smjernice bivše Radne skupine iz članka 29. Direktive o zaštiti podataka

https://ec.europa.eu/newsroom/article29/news.cfm?item_type=1360

Pripremili:
Doc. dr. sc. Tihomir Katulić
Anamarija Mladinić, mag. informatol., Agencija za zaštitu osobnih podataka
Zagreb, siječanj 2021.

Agencija za zaštitu osobnih podataka / Selska cesta 136 / HR – 10 000 Zagreb / e-mail:
azop@azop.hr tel.: 00385 (0)1 4609-000 / fax.: 00385 (0)1 4609-099
www.azop.hr